

A büntetőbíráskodás tekintélyének védelme és a társadalmi értékítélet összefüggései¹

Correlation with the protection of the authority of criminal judging and social evaluation

Boda Zoltán

Dr. bírósági titkár,
doktorandusz
Debreceni Törvényszék, Debreceni Egyetem
bodazoltan@debrecen.birosag.hu

Bagossy Mária

Dr. PhD, bírósági titkár
Debreceni Törvényszék
bagossymaria@debrecen.birosag.hu

Absztrakt

Cél: A bírák tekintélyének védelme különösen aktuális manapság, amikor szaporodni látszanak az olyan fenyegetések és egyéb magatartások, amelyek célja a bírói döntés befolyásolása, illetve amelyek a már meghozott bírói döntés miatt súlyos kritikákat fogalmaznak meg. A véleménynyilvánítás kereteit hol meghaladó, hol meg nem haladó ítéletkritikák mellett gyakran előfordulnak a bírakkal szemben, hivataluk ellátásával kapcsolatban tett gyalázkodó, becsmérlő és rágalmazó kijelentések. Kérdés, hogy az ilyen morálisan elvetendő és sokszor egyúttal jogellenes magatartásokkal szemben a jelenleg rendelkezésre álló eszközök elégségesek-e. Tanulmányunk megírásának célja azon összefüggések feltárása, amelyek a büntetőbíráskodás tekintélyének védelme és a társadalmi értékítélet között állnak fenn.

Módszertan: Jogfilozófiai gondolatok felsorakoztatása mellett a hatályos büntetőeljárás törvény szabályozásából merítve vontuk le konklúzióinkat.

Megállapítások: Arra tettünk megállapítást, hogy a büntető ítélezés, mint a társadalom rendjének biztosításához szükséges szolgáltatás, nem nélkülözheti a társadalmi elfogadottságot. Ehhez azonban nélkülözhetetlen a közösség

¹ A tanulmány jelentős részben Boda Zoltán: „A büntetőbíráskodás tekintélye, annak védelme, a társadalmi értékítélet és ezek összefüggései” című, a 2020. évi Mailáth György Tudományos Pályázatra benyújtott pályaművén alapul.

kialakult erkölcsi „eszményeinek” érvényre juttatása, akár olykor annak árán is, hogy az eljáró bíró erkölcsi értékrendjének a megjelenítése révén elrugaszkodik – törvényes keretek között – a korábban kialakult egységes gyakorlattól. Ez abból is fakadhat, hogy a bíróságok szükségszerűen társadalmpolitikai célokat is megjelenítenek.

Érték: Igyekeztünk rávilágítani arra, hogy a bíróságokkal szembeni közbizalom mind magának a bíróságnak, mind pedig az állampolgároknak alapvető érdekük, azonban ennek elmélyítéséhez a bírói szervezetnek is erőfeszítéseket kell tennie. Mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a bíróságok reflektáljanak a társadalmi viszonyok és szükségletek alakulására, ezzel együtt azonban előfordulhatnak olyan egyedi esetek is, amikor élesebb megfogalmazást igényel az, hogy a társadalmi kritika inkább magának a jogszabálynak a kritikája.

Kulcsszavak: tekintély, védelem, bíró(k), társadalom

Abstract

Aim: The protection of the authority of the judges is especially relevant today, when the number of threats and other activities seem to be increasing in order to influence the judicial decisions as well as criticize severely the decisions already made by the judges. In addition to the critics of judgments which either go beyond the expression of opinion or not, derogatory, disparaging and defamatory statements occur very often insulting the judges and their work. The question is whether the available legal instruments are sufficient enough to take legal actions against these morally unacceptable or even illegal conducts. The aim of our study is to investigate and explore the relationships between the protection of the authority of criminal justice and social value judgements.

Methodology: In addition to formulating thoughts and considerations from the field of the philosophy of law, our conclusions are based on the Act XC of 2017 on the Code of Criminal Procedure.

Findings: We started from the basic statement that criminal case-law considered as a legal service to ensure law and order requires social acceptance. However, it can only be guaranteed if moral values and expectations were fulfilled and the “moral ideals” of the society were truly realized. To make it happen, the judge hearing a specific case sometimes should, remaining strictly within the legal framework, depart from the established and uniform case-law in order to adhere to the moral values he or she professes. It reflects partly the fact that courts do necessarily serve social policy goals as well.

Value: We thrived to reveal the fact that public trust in the courts is a fundamental interest of both the courts themselves and the citizens. But to strengthen and

deepen that trust certain efforts have to be made even by the judiciary. Everything must be done in order that courts can respond appropriately to the developments and changes in social conditions and needs but, from time to time, unique cases might as well emerge when the recognition that social critique actually reflects the critique of the law should be articulated more distinctively.

Keywords: authority, protection, judge(s), society

Problémafelvetés, bevezetés

A bíróságok, maga a bírászkodás – jelen tanulmányunkban hangsúlyosabban a büntető – és a bírák tekintélyének védelme különösen aktuális manapság, amikor szaporodni látszanak az olyan fenyegetések és egyéb magatartások, amelyek célja a bírói döntés befolyásolása, illetve, amelyek a már meghozott bírói döntés miatt súlyos kritikákat fogalmaznak meg. A véleménynyilvánítás kereteit hol meghaladó, hol meg nem haladó ítéletkritikák mellett gyakran előfordulnak a bírakkal szemben, hivataluk ellátásával kapcsolatban tett gyalázkodó, becsmérítő és rágalmazó kijelentések. Kérdés, hogy az ilyen morálisan elvetendő és sokszor egyúttal jogellenes magatartásokkal szemben a jelenleg rendelkezésre álló eszközök elégségesek-e. Ennek bővebb kifejtése területi okokból meghaladná jelen írás kereteit (Boda, 2020).

Tanulmányunkban azt a kérdéskört igyekszünk körbejárni, milyen tényezők befolyásolhatják leginkább a büntetőbírászkodás tekintélyét, megítélését. Vizsgálatunk célja az, hogy alátámasszuk az esetleges összefüggéseket a bíróság megítélése és a társadalmi értékítélet között. Előjáróban leszögezhetjük, hogy több szempontból is vita tárgyát képezi az utólagos fellépés lehetősége, szükségessége a tekintély megóvása érdekében, így kérdéses: vajon lehet-e többet tenni annak érdekében, hogy a durva kritikákat megelőzzük?

Tekintély és társadalmi értékítélet, azok kapcsolata

A társadalom egészének való maradéktalan megfelelés bizonyosan egy olyan idea, amely soha nem valósulhat meg. A bírák nem tökéletesen beprogramozott jogalkalmazó robotok, akik a mindennapi ember képességeit meghaladó módon, mindenki számára elégtételt nyújtó, emberfeletti döntéseket képesek produkálni a törvényes keretek között.

A társadalmi viszonyok és szükségletek alakulásával együtt az igazságszolgáltatással szemben támasztott elvárások is változnak. Érdekes egészen az ókorig visszatekintenünk. A különböző istennők a tökéletes igazság szimbólumai voltak, melyet az egyiptomi kultúrában Maat (az univerzális harmónia), a görögöknél Themisz és Diké, míg a rómaiaknál Iustitia testesített meg. A bírói hatalom letéteményesei, földi helytartói ezen istennők nevében hozták meg ítéleteiket. A korabeli ábrázolásokon több, az igazságot szimbolizáló tárgyat figyelhetünk meg. Míg az egyiptomiaknál az erő és az örök élet volt az ábrázolás középpontjában, addig a görögöknél és a rómaiaknál a kard és a mérleg jelent meg a hatalom és a mérlegelés szimbólumaként. Iustitia esetében találkozhatunk szemkötővel is a pártatlanság jelképeként (Barna, Juhász & Márók, 2018; Assmann, 2006; Kearns, 1995).

A középkorban nagyfokú változást tapasztalhatunk a bírói hatalom ábrázolását illetően. A korabeli illusztrációkon „*a bírák talárban jelennek meg prémes jogász főveggel, illetve parókával, és bírói emelvényen, trónuson szolgáltatnak igazságot. A bölcs Salamon király mintájára ítélkező hatalmukat és méltóságukat kivont kard vagy díszes, sokszor embermagasságú pálca jelezte, míg a szerencsétlen bűnösök felett a halálos ítélet kimondása után pálcát törtek*” (Kajtár & Herger, 2014).

Noha manapság már ennél jóval kisebb szerepet kapnak a tekintélyt megalapozó külsőségek, azonban látható, hogy nem volt ez mindig így. Magyarországon meglehetősen későn, csak a 18–19. századra vált dominánssá a hivatásos, avagy képzett jogász alakja. A bírói tevékenység folytatásának jogi képzéshez kötése csupán 1869-ben történt meg (Pokol, 2011).

Mi is a tekintély? A magyar nyelv értelmező szótára szerint: 1) az a tisztelet, megbecsülés, elismerés, amelyet valaki valamely közösségben bizonyos képességeivel, eredményeivel, illetve magatartásával szerez, érdemel ki, vagy amely helyzeténél fogva szokta megilletni; 2) valaminek az a jellege tulajdonsága, hogy valamely közösség számára irányt mutat, valamely közösség követi, hozzá igazodik; 3) az élet valamely területén szükséges sajátos ismeretekben kiváló, ott magának már hírnevet, elismerést szerzett személy, akinek az idevágó véleményében, hozzáértésében meg lehet bízni.

Bócz Endre szerint „*a tekintély a közösség érdekében kifejtett jó teljesítménynek a közösség részéről való, bizalomban és tiszteletben megnyilvánuló elismerése*” (Bócz, 2011a; Fázsi, 2013).

A tekintéllyel² is összefüggésbe hozott bizalom³ jelentőségének megítélése aligha lehet kérdéses, ha az ítélkezést a társadalom rendjének biztosításához szükséges szolgáltatásként fogjuk fel, amelynek megbízható működése mindenki számára garantált jogbiztonságot jelent. Más összefüggésben az igazságszolgáltatás működésébe vetett bizalom kérdésének jelentőségét ugyancsak Bócz írja le: „*A common law szokásjogi úton, a célszerűség jegyében alakult ki; meghatározó eleme a bizalom abban, hogy a döntéshozó tisztességesen, körültekintően és hozzáértően, valóban a köz érdekét tartva szem előtt jár el, mérlegeli a konkrét esetben figyelembe veendő – sokszor egymással ellentétes irányba mutató – tényezőket. A kontinentális megoldás viszont a jogalkotó felülmúlhatatlan bölcsességére alapoz. Nem hisz, vagy nem bíz abban, hogy a jogalkalmazó képes gyámkodás nélkül, maga is megtalálni a helyes utat, és ezért a térképen (a jogszabályban) formálisan kijelöli számára a követendő ösvényt anélkül, hogy tudná, vajon azon a terepen, amelyen át az vezet, tényleg el lehet-e jutni a célhoz.*” (Bócz, 2011b; Fázsi, 2013).

Miért fontos egyáltalán a társadalmi elfogadottság és azt mi eredményezi? A büntetőbírói ítéletek társadalmi akaratnak való megfeleltetése?

A kiindulópont az lehet, hogy hosszú távon nem tartható fenn egy olyan jogrendszer, amely nélkülözi a társadalmi elfogadottságot (Tahyné Kovács, 2018; Miskolci & Bodnár, 2015). „*A bíró is akkor biztos a dolgában, ha társadalmi tekintélye van. A társadalmi tekintélyét az adja, ha megelőlegezik neki. Elhiszik, hogy azon a helyen, ahová őt ültették, ő azért ítélkezik, mert ez a dolga a mi meghatalmazásunk alapján. Ha ez a tudat benne megvan, akkor ezért elvárhatjuk a kötelességének a teljesítését, de nagyon nehéz egy társadalom felfogásával szemben döntéseket hozni, olyan háttérben, ahol azt vallják, hogy minden hatalom huncut valamilyen módon.*” (Zlinszky, 2007).

Az „igazságosság” kifejezés is a törvényeknek való megfelelést, a jogszabályoknak megfelelő döntést, valamint egy közösség kialakult erkölcsi követelményeinek, eszményeinek érvényre jutását jelenti (Bárcki & Ország, 1959–1962). Az igazság keresése összhangban áll a közérdekkel, a társadalom tagjainak elvárásaival, akik harmadik félként maguk is részt vesznek az eljárásban (Szendrói, 2014; Weigend, 2011).

---

2 Ez alatt érthetnénk egyebekben a presztízst és a befolyást is akár, a köztük lévő különbségtétellel. Amikor ugyanis a bírák tekintélyéről beszélünk, érthetjük alatta, hogy „nagyra tartják őket”, a befolyás esetén pedig azt, hogy milyen mértékben képesek cselekedeteikkel hatással lenni mások nézeteire, viselkedésére, véleményére.

3 Az intézmények iránt valójában nem bizalom alakul ki, hanem azok várható viselkedésével kapcsolatos elvárás, amelyhez minősítési szándék is kapcsolódhat (Hardin, 2002). A minősítési szándék szorosan összefügg a bírósági ítéletek kritizálásával, ahogyan az a későbbiekben látható lesz.

A bíróságoknak a társadalom szolgálatában kell állniuk. Nyilvánvaló, hogy az államok nem véletlenül tartanak fenn bírósági szervezetrendszereket, ráadásul olyanokat, amelyeknek legfontosabb jellemzője – az esetek szinte mindegyikében – a függetlenség.

Kétségtelen, hogy a bíróságok kizárólag a jogszabályok alapján járnak el, de a jogszabályi kereteken belül megjelenik a bíró lelkiismerete, meggyőződése, és az egységes bírói gyakorlat kialakítására való törekvés is. Akkor vetődik fel leginkább a társadalom „rosszallása”, ha akár a jogszabályok szövegszerű értelmezése ahhoz vezet, hogy az írott jog alkalmazása konfliktusba kerül a társadalmi értékítélettel vagy az egyébként helyes döntést a média nem valóságként közvetíti, illetve, ha a bíróság döntését és az annak alapját képező tényeket nem megfelelően kommunikálják.

A jogalkalmazás Menyhárd Attila kifejezésével „valós modelljében” a jog alkotása és alkalmazása nem válik szét: a bírói jogalkalmazás törvényeknek alávetettsége nem jelent szolgálai, szubordinált szerepet. A bírósági döntések a társadalomban elfogadott értékeket az egyes tényállások által hordozott érdekek kiegyensúlyozása mentén jelenítik meg. Mégpedig a Walter Wilburg által elsőként leírt azon elv (Menyhárd, 2017, 2020) alapján, hogy azonos eseteket azonos módon, különbözőket pedig eltérően kell elbírálni az eset körülményei alapján érvényre juttatott társadalmi értékek alapján. Patyi és Varga hasonlóképpen fogalmaznak: *„A jogot szükségképpen érték kategóriává tesszük, mivel megalkotása során figyelemmel kell lenni a fizikai világ törvényszerűségeire, az emberből, mint személyből fakadó követelményekre, a társadalmi szükség-szerűségekre és a társadalom manifesztálódott elvárásaira, melyek figyelembe-vételével megfogalmazható a joggal szemben az igazságosság követelménye.”* (Patyi & Varga, 2012).

A bírói jogértelmezés tehát megfeleltethető egyfajta társadalmi érték közvetítő tevékenységnek is. Véleményünk szerint leginkább ettől az érték közvetítéstől függ a bírósági ítéletek elfogadottsága a társadalomban, és ezáltal növelhető legnagyobb mértékben a bíróságok elismerése is (a bíróság leginkább ítéleteivel kell, hogy „megjelenjen” a társadalomban). Az érték közvetítéshez szorosan kapcsolódhat az is, ha a bíró döntésében világossá teszi saját „szerepfelfogását”⁴, ezzel növelni kívánva döntése elfogadottságát.

A jó bírói értelmezés érték tételezése – ha az helyes – az általánosan kialakult jó erkölcs normáinak talaján állva sollen és nem sein jellegű (Jakab, 2010). Azaz,

---

4 *„A jogász az emberek társadalmi gondjaival, egymás közötti nézeteltéréseivel, ezek szabályozásának módjával, a társadalmi békés egymás mellett élés rendjének megteremtésével foglalkozik, s mindazzal, ami ehhez vezet vagy ennek részét képezi, képezheti.”* (Zlinszky, 1998).

mindig arra irányul, amilyenek az ideális társadalmi értékek alapján a jognak lennie kellene, nem pedig arra, amilyen jog ténylegesen van, érvényesül (Virág & Völcssey, 2020; Habermas, 1996; Menyhárd, 2020). Ez szükségszerű feszültségforrás, de nem az „önként” visszaélészszerűsége miatt, hanem az igazságosság időtlen ideájának (illetve annak a bíró szubjektumán keresztül, metafizikai természetű tételezése) és az időben változó erkölcsi, valamint tárgyi (jog)szabályok esetenként felmerülő ütközése okán (Varga, 2015).

A bíróságoknak a létüknél, helyzetüknél fogva fennálló tekintélyen túl nyilvánvalóan törekedniük kell arra, hogy a tekintélyt a társadalom szemében is kivívják bizonyos eredményeikkel és magatartásaikkal. További nyomást jelent a bírói kar számára az is, hogy velük szemben nemcsak a társadalom, hanem saját hivatásuk képviselői is komoly elvárásokat támasztanak, melyeknek szintén meg kell felelniük. Így például az első fokon ítélező bírák munkája a másodfokon ítélező tanácsok által folyamatos szakmai kontroll alatt áll. Ezzel kapcsolatban megjegyzést érdemel, hogy az új büntetőeljárás kódex még a hatályon kívül helyező végzéssel szemben is bevezette a fellebbezés⁵ lehetőségét, ezáltal a büntető másodfokú tanácsok munkájának felülbíráhatósága is erősödött.

A büntetőbíráskodás tekintélye és társadalmi elismerése megalapozásának középpontjában mindenféleképpen az imázsépítés és a bíróságokkal szembeni közbizalom erősítése állhat. Álláspontunk szerint ez két irányra bontható. Az első a szoros értelemben vett ítélezési tevékenység – melynek elsődlegességéhez kétség sem férhet, hiszen az Alaptörvényben is deklarálva van ennek primátusa⁶ – minőségének emelése. Az OBH jelenlegi elnöke hivatalba lépésekor ugyan csak ezt az álláspontot képviselte.⁷ Nem szabad azt hinni, hogy az időszűrés minden más szempontnál fontosabb, hiszen az nem a büntetőeljárás célja, hanem követelménye (Zsiros, 2018; Miskolczi, 2015). Az időszűrés pontosan a minőségi ítélet meghozatalához szükséges időtartamot jelenti.

A másik lehetséges irány pedig a bíróságok ítélezésen túli tevékenységében rejlik, melyben számos kiaknázatlan potenciál lehet. Többek között a sokat emlegetett sajtóval, médiával való kapcsolattartást, a széles körű nyilvánosságot lehet segítségül hívni annak érdekében, hogy javulhasson a (büntető)bíróságok társadalmi megítélése.⁸

5 A hatályon kívül helyező végzés elleni fellebbezés lehetőségének bevezetése kihatással bír az indoklási kötelezettségre, sőt közvetve a bírói meggyőződést, a bírák számonkérhetőséget, de akár függetlenségét is érintheti (Simon, 2020).

6 Alaptörvény 25. cikk (1) bekezdés.

7 Egy háttérbeszélgetésben az OBH elnöke úgy fogalmazott, hogy a bírácoknak le kell küzdeniük a „két éven túli” főbiát, és ezt az ügyforgalmi adatok lehetővé és indokoltá teszik. Utalt arra is, hogy elmélyült, megalapozott, a felülvizsgálat próbáját is kiálló határozatot kell hozni.

8 Erre terjedelmi okokból csak érintőlegesen térünk ki.

(Büntető)ítélkezési tevékenység

Természetes, hogy a jogkereső állampolgárok gyors, egyidejűleg minőségi ítélezést várnak el a bíróságoktól, mely elvárásnak nehéz megfelelni. Mégis úgy gondoljuk, hogy a társadalom elismeréséhez – az időszerűség mellett – az ítékezés színvonalának további emelése és a társadalmi értékítélethez való közeletése vezethet.

Fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy természetesen nem arra a jelenségre gondolunk, amit Bencze Mátvás bírói populizmusnak nevez (Bencze, 2018). Szerinte a bírói populizmus az úgynevezett „árral sodródás” mentalitásában gyökerezik, ami azt jelenti, hogy a populista bírák nem hajlandók a közösség tagjainak többsége által képviselt véleménnyel vagy befolyásos érdekcsoportokkal konfrontálódni. Olykor a társadalmi problémákra érzékeny, következményorientált ítékezésnek is fel kell vállalnia ezt a konfrontációt, viszont nem kifogásolható, ha a bírói gyakorlat nem szakad el a társadalom értékítéletétől, azonban ez az értékítélet nem azonosítható a közvélemény „tetszési indexével” (Bencze, 2018).

Helyesnek a Bencze által „őszinte populizmusnak” nevezett mentalitást tartjuk, vagyis amikor a bíró valóban rendelkezik azzal a meggyőződéssel, hogy kötelezettsége a társadalom tagjainak érdekeit és véleményét mérlegre tenni. Támogatandó lehet továbbá az a szemlélet, mely szerint a jog konzisztenciája és a törvényhozó szándéka nem jelentenek kizárólagos igazolási alapot (Bencze, 2018), szabadon hivatkozhatók másfajta érvek is annak érdekében, hogy a helyesnek tartott döntést a bíró alátámassza.⁹ Az aktivista bírák gyakran eltérnek a hagyományos jogi érvektől és módszerektől (ez jelentheti a jogi érvek szélesebb körének, például jogot igazoló erkölcsi érveknek az alkalmazását, vagy akár nem jogi érvek – például a társadalmi jólét vagy a társadalom tagjainak érzelmei – figyelembe vételét is). Fontosnak tartjuk tehát, hogy az ítéletben reflektálva legyenek a jog háttérben rejlő társadalmi igények is.¹⁰ Az ilyen bírói döntések mögött feltárható egy viszonylag koherens, döntést igazoló elmélet (Bencze, 2018).

A bírói hatalom bizonyos társadalmi célok megvalósításának eszközeként is funkcionál, ezért szükséges, hogy a döntések azok hosszú távú következményeire tekintettel kerüljenek kialakításra. A bírónak fel kell tárnia az értelmezendő joganyag morális igazolását nyújtó elvek tartalmát, mindazonáltal nem szabad, hogy figyelmen kívül hagyja a jogászai érvelés hagyományos sztenderdjeit. Az

9 Bencze szerint ez az „aktivista bírák” jellemzője.

10 Bencze szerint „pragmatista” megközelítés.

átlagemberek véleményének helye lehet a bírósági eljárásban, de nem közvetlen és nyers formában. A jogalkotóval együtt a bírák feladata is, hogy a „nép akaratát” a szakmai jogász szemponatok szűrőjén keresztül engedjék be a jogász érvelésbe. Kiépíthető a „jó bíróság” imázsa, ezáltal pedig erősíthető a politikai közösség tagjainak a bírósági rendszerbe vetett bizalma (Bencze, 2018).

Az ítékezés minőségével összefüggésben már évek óta téma, hogy lehet-e az igazságszolgáltatás minőségét valamilyen módon mérhetővé, ellenőrizhetővé tenni. Az inspirációt az jelentheti, hogy az igazságszolgáltatás minőségét illetően az eddig ismert törekvések számos külső (közbizalom, a bíróságok elérhetősége, az eljárások költsége stb.) és belső (az eljárások időtartama, tisztességessége, a bírósági rendszer átláthatósága és számonkérhetősége stb.) szempontot figyelembe vettek, azonban az ítékezés lényegi területén, a bírói érvelés színvonalának értékelésében nem tudunk elfogadott, bevett módszerről. A téma tudományos jelentőségét az adja, hogy amennyiben sikerül kidolgozni egy megbízható minőségbiztosítási szempontrendszerrel, az „demisztifikálhatja” a jogi érvelésre vonatkozó elméleti tudásunkat. Segítené egyértelműsíteni a bírói bölcsesség nehezen megragadható fogalmát, és a bírói döntés helyességének ismérveire is közelebb kerülnénk.

Az elmúlt időszakban a kritikai nyilvánosság kiszélesedésével egyre jobban előtérbe került a bírói indokolások minőségének problémája – akár az általános színvonalat, akár az egyes döntések körüli vitákat tekintjük.

Az érintettek igazságosság percepcióját legalább annyira befolyásolja az indokolás „fair” mivolta, mint magának a döntésnek az eredménye. Ennek megfelelően a minőségi kritériumok többsége a felek számára garantálja az ítélet elfogadhatóságát, amely az igazságszolgáltatás valódi „szolgáltatásként” való felfogására utal (azaz nem szűkítik le az ítékezés funkcióját a közhatalom gyakorlására). A kiterjedt minőségi kontrollal szemben megfogalmazódhat a bírói függetlenség védelmének érve, azonban erre azt válaszolhatják a minőségbiztosítási szisztéma hívei, hogy a kiszámítható és előre rögzített szabályok alapján működő minőség-ellenőrzés nemcsak, hogy nem áll szemben a bírói függetlenséggel, hanem egyenesen erősíti azt. A magas nívót produkáló professzionális igazságszolgáltatás nagyobb közbizalmat élvez, ami a függetlenség egyik támasza lehet bármilyen illegitim befolyásolási kísérlet ellen.

Ahogy az utóbbi egy-két évtizedben a különböző állami tevékenységek alárendelt pozícióban lévő érintettjei (például „beteg”, „diák”, „utas”) kiszolgáltatott „fogyasztókká” váltak, úgy immár a bíróságok ügyfelei is komoly igényekkel, „felhasználókként” lépnek fel, akik nem megfelelő szolgáltatás esetén „szolgáltatót” válthatnak (például a választottbírók felé fordulnak vagy rosszabb esetben illegális megoldásokat kínáló szervezetekhez).

A bíróságoknak ehhez a helyzethez nem elég „marketing” tevékenységgel alkalmazkodni, hanem olyan módon kell prezentálniuk döntéseiket, hogy azok – az eddigi hasonlatnál maradva – „fogyaszthatóvá” váljanak a laikusok számára is. A minőségi kontroll nem lehet tisztán külsődleges, ezért a leginkább járható út a valódi visszacsatolást kínáló strukturált párbeszéd különböző formáinak alkalmazása a résztvevők, az akadémiai szféra, a kormányzat és a széles nyilvánosság között (Bencze, Ficsor & Kovács, 2015).

Ennek a párbeszédnek az alapfeltétele az, hogy nem csupán a felsőbb bírósági, hanem az összes bírósági ítéletet teljes terjedelmében (anonimizálva) közzé kell tenni.¹¹ Az ítélet legfontosabb része pedig maga az indokolás.¹² Ezt az Alkotmánybíróság is alátámasztotta a 7/2013. (III. 1.) számú határozatában, rögzítve, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az indokolt bírói döntéshez való jogot is. A bírói indokolás legnyilvánvalóbb és elsődleges funkciója, hogy a releváns közönség (a felek, a fellebbviteli bíróság vagy akár a szélesebb érdeklődői kör) számára meggyőzően bizonyítsa az adott ítélet szakmai megalapozottságát és bármiféle önkényességtől való mentességét. E funkció alkotmányos kapcsolódási pontja a jogállamiság elve.

Az indokolásnak jó értelemben vett „fegyelmező” hatása van, amely segít kizárni az érzelmi elfogultságot vagy a szakmailag átgondolatlan döntéshozatalt. A bírónak nem elég meghoznia az ítéletet, a döntés folyamatában azzal is végig tisztában kell lennie, hogy racionális érvekkel meg is kell védenie határozatát (Engel, 2004). A bírói hatalom legitimitásához nem elegendő a formális demokratikus felhatalmazás, ahhoz társulnia kell az elfogadásra méltó gyakorlatnak, melynek teljesülése leginkább az ítéletek indokolásából (igazolásából) ellenőrizhető (Bencze & Kovács, 2018.; Elliott 2011; Cohen, Eylia & Porat, 2011).

Uralkodó felfogásnak az látszik, mely az indokolási kötelezettség kérdését elsősorban jogi-szakmai (sokszor technikai) problémának tekinti, és azt a bíróságok egymás közti kommunikációjaként értelmezi. A lényege, hogy az indokolás legfontosabb funkciója az ítélet ténybeli és jogi megalapozottságának demonstrálása a fellebbviteli fórumként eljáró bíróságok számára (Bencze & Kovács, 2018). Egyfajta szakmai, szakmán belüli párbeszéd lehet.

A büntető ítéletek indokolásainak egyik érdekes része, hogy a magyar bírák mennyire hajlandók korábbi bírósági döntésekre és az azokban kifejtett érvelésekre támaszkodni. A koherens ítélkezési közeg kialakítása, az a törekvés, hogy a bírói döntések egy kiszámítható, előrelátható gyakorlattá „álljanak össze”, alapvető követelményként határozza meg a bírák számára, hogy érdemben figyelembe

---

11 A bírói gyakorlat nyilvánossága a jog megismerhetőségének alkotmányos követelménye is (Blutman, 2001).

12 „A bíró jogtudatának igen fontos eleme [...] a személyes, mindenki mástól független döntési kötelezettség mellett az indokolási kötelezettség tudata is.” (Nagy, 1974).

vegyék a korábbi bírói döntéseket, és az azokban írt érvelést, tehát fejtsék ki, hogy miért releváns a hasonló esetre való utalás, és hogy miképpen támasztják alá a döntést az abban foglalt érvek. Ez az, amely például a magyar bírói gyakorlatra kevésbé jellemző, és ezáltal a bírói érvelés meggyőző ereje, minősége is hagyhat kívánnivalót maga után. Bár a bíróságok egyre intenzívebben nyúlnak a korábbi bírói döntésekhez, a precedensek idézése leggyakrabban kimerül az ítéleti összefoglalók mechanikus – a kontextustól elvonatkoztatott – átvételében. Azaz aligha beszélhetünk arról, hogy a bíróságok valóban használják a korábbi döntések érvrendszerét, inkább csak egyfajta szabályként hivatkozzák a döntésekből kiemelt és szerkesztett elvi megállapításokat (Bencze, Ficsor & Kovács, 2015).

Helyesnek tartjuk a bírói gyakorlat konzervatív védelmét, azonban ezt meg kell előznie a jog által védett értékek védelme.

A laikusok számára a büntetőbíróságok ítéleteiben leginkább a büntetés kiszabással kapcsolatos állásfoglalás, a mögöttes értékrendi megfontolások megfogalmazása jelentik egy-egy döntés elfogadhatóságának alapját. A vonatkozó bírói érvelés hiányosságai azok, amelyek legfőképp megingathatják a bírói döntés igazságosságát. A büntetés kiszabási gyakorlatot folyamatos kritikák érik, hiszen a megfelelő büntetés kiszabása a büntetőjog egyik legfontosabb feladata, ez teljesítheti be a büntetési célokat, és adhat értelmet a tágabb értelemben vett büntetőjognak.

Az igazságos büntetés kiszabásának elsődleges alapja a bűncselekmény helyes minősítése. Baumgarten Izidor szerint azonban „*a bíró, aki a bűnösséget megállapította, feladatának csak egyik és talán nem is a nehezebb részét oldotta meg*” (Baumgarten, 1904). Miért is a büntetés kiszabás a legfontosabb a társadalom tagjai számára? A sajtó és a laikus szemlélő a minősítés bonyolult jogi folyamatát általában nem követi. Leegyszerűsítve: a társadalom nagy részét egyáltalán nem érdekli, hogy az elkövető cselekményét lopásnak vagy sikkasztásnak nevezi-e a bíróság, hiszen ez egy jogi kérdés, amibe szakmai kompetencia hiányában nehéz beleszólni. Sokkal inkább foglalkoztatja a közvéleményt az, hogy az elkövető megkapja-e a „méltó” büntetését. A büntetés kiszabás az, amely mindig az érdeklődés és a kritika keresztútjában áll. Sokszor érik vádak a bírói kart a büntetés kiszabási gyakorlat miatt, néha azért, mert a közvélemény szerint túl enyhe a kiszabott büntetés, néha pedig éppen azért, mert túl szigorú. Bírálat tárgyát képezheti az is, ha az ország különböző pontjain az egymáshoz hasonló bűncselekményekre adott büntetőjogi válaszok lényegesen eltérőek (Földvári, 1970).¹³

---

13 Ezzel kapcsolatban a Kúria joggyakorlat-elemző munkacsoportja 2020. január 31-én készítette el az „Összefoglaló jelentés a büntetés kiszabás országos gyakorlatának vizsgálatáról” című, 2018.El.II.JGY.B.2. számú véleményét, amely ajánlásokat is megfogalmaz

A magyar társadalom túlnyomó többsége inkább szigorú büntetéspárti (Bérecs, 2010; Kerezsi, 2006b), melyből adódik a kérdés: meg kell-e felelnie a bíróságoknak a társadalom egyre hangosabb követelésének, hogy főként a nagy nyilvánosságot kapó ügyekben szigorú büntetéseket szabjanak ki, kielégítve ezzel a közösség bosszúvágyát (vagy igazságérzetét)?

A szigorú, példát statuáló bírói ítéletekre bizonyos esetekben kétségtelenül szükség van, hiszen vannak olyan bűnelkövetők és bűncselekmények, akik, illetve amelyek a legszigorúbb büntetés kiszabását követelik meg a bírótól, de azért, mert ez a konkrét ügyben így jogos és igazságos. Azonban önmagában a megtorlás mint alapelv, mint vezéreszme, nem határozhatja meg a bírót a mindennapos bünteteskiszabási gyakorlatban (Pápai-Tarr, 2017).

Álláspontunk szerint az ítéletekben a szigorú büntetés hiányát ellensúlyozhatja – a társadalmi elfogadás oldaláról nézve – az értékítélet közvetítése. Nem szabad megfeledkezni arról, hogy a bíró is része a köznapi értelemben vett társadalomnak, és egyénisége, személye szintén megjelenik, és meg is kell, hogy jelenjen az ítélkezési folyamatban. Ha ez nem így lenne, akkor gépként működne, amely betű szerint betartja a törvény előírásait, és mechanikusan alkalmazza a jogot, tekintet nélkül a matematikailag le nem írható tényezőkre. A bíró egyéniségébe beletartozik a bíró erkölcsi értékrendje, szakmai tudása és tapasztalata, életbölcssége, emberismerete (Pápai-Tarr, 2017; Rendeki, 1976) is, melyeknek – véleményünk szerint – az ítéletekben is ki kell fejeződniük a törvényes keretek között, akár elrugaszkodva a korábban kialakult egységes gyakorlattól, erősítve ezzel a társadalmi bizalmat, az ítéletek elfogadottságát, és magának az eljáró bírónak a hitelességét is.

A kiszabandó büntetések társadalmi elfogadottságához vezető kulcskérdésként különösen fontosnak tartjuk, hogy a bünteteskiszabás indokolásakor a bíró a döntéshozatal mögötti morális kérdésekkel is foglalkozzon. Olybá tűnik, hogy a bíróságok az indokolási kötelezettség teljesítése során az esetek többségében a megalapozott tényállást eredményező bizonyíték-számbavételi és -értékelési tevékenységre helyezik a nagyobb hangsúlyt, kevesebb szót ejtve a büntetés kiszabásához vezető mögöttes erkölcsi megfontolásokról.¹⁴ Hozzá kell tenni azt is, hogy utóbbiak indokolása nyilván azért sem könnyű, mivel a büntető igazságszolgáltatás egyik területén sincs nagyobb szerepe az intuíciónak, mint a bünteteskiszabásnál, mely folyamatban a jogszabályoknak kizárólag keretmeghatározó szerepük van. A szankció kiszabásának valamennyi oka az ítéletekből

---

14 Gócza Ágnes szerint „a büntetés indokolása az esetek többségében kimerül az enyhítő és súlyosító körülmények felsorolásában. Emellett megjelenik egy utalás a Btk.-ban szabályozott büntetési célok elérésére, illetve a bünteteskiszabási elvek érvényesülése érdekében fennálló szükségességre, valamint a cselekmény súlyával való arányosságra.” (Gócza, 2018).

tipikusan nem derül ki, hiszen az a képesség, hogy a bíró utólag, a releváns jogszabályi keretek között meg tudja indokolni a döntését, nem jelenti azt, hogy pontosan be tudná mutatni azokat a lépéseket, amelyek a döntés meghozatalához vezetnek (Ignác, 2020; Oldfather, 2015).

A morális értelmezés „*hipotetikusan háromféle erkölcsi viszonyulást jelenthet: a bíró [...] értelmező magyarázatában az Alkotmány szövegétől függetlenül kifejezheti saját erkölcsi meggyőződését, érvényre juttathatja a közfelfogáshoz kapcsolt közerkölcsöt vagy más néven a konvencionális erkölcsöt, és törekedhet az alkotmányjogi moralitás feltárására. [...] Amint az ember egy 'nehéz esetenél' eljut a határvonalhoz, ott a bíró erkölcsi felfogásának és olvasatának van szerepe.*” (Tóth, 2010; Tahyné Kovács, 2018; Waluchow, 2007).

Tahyné Kovács Ágnes szerint a jog előreláthatósága csupán illúzió, a logikai műveleteket ugyanis átszövik az értékítéletek. A bíróság pedig jelképpnek tekinthető, amelynek keretein belül a tényelemek és az értékelemek joggá szövédnék össze. Sokkal inkább a bíróságok alakíthatják a jogot, ugyanis a döntési folyamat során elkerülhetetlen, hogy a tényelemek vagy a logikai mechanizmus, érzelmek, értékítéletek nélkül tudjanak kiteljesedni, így nem tudnak önmagukban egyedüli meghatározójává válni az ítélezési folyamatnak (Tahyné Kovács, 2018).

Következtetésünk szerint kifogásolható, ha a büntetéskiszabás ítéleti indokolása nem mindig tükrözi pontosan azt a gondolati folyamatot, amely lejátszódott a bíróban akkor, amikor a konkrét ügyben a törvényes és igazságos szankció neméről és mértékéről döntött. Hiszen ez egyfelől komoly korlátja a büntetéskiszabási tevékenységre fókuszáló, a tartalomelemzés módszerével dolgozó kutatásoknak (Ignác, 2020), másfelől pedig gátja lehet a társadalmi közbizalom kialakulásának is. A közbizalom erősödése magával hozhatja az ítéletek elfogadottságának növekedését, ez pedig a fellebbezések számának csökkenését eredményezheti, rövidítve így módon az eljárásokat és csökkentve a bírói munkaterhet (utóbbi révén az időszerűsége is pozitív hatást gyakorolva a minőség mellett).

Vári Vince a rendőrség hatékonyságméréséről írt tanulmányában Stanko és Bradford munkáját (2009) említve arról számolt be, miszerint a rendőrség iránti közbizalmat alapvetően négy tényező határozza meg, melyek közül az egyik az, hogy a rendőrség milyen mértékben veszi figyelembe a közösség igényeit (közösségi elkötelezettség) (Vári, 2019). Véleményünk szerint ez a tényező a bíróság iránti bizalmat is alapvetően határozza meg. Bár meg kell jegyezni, hogy ez az összevetés hosszabb árnyalásra szorulhat, itt röviden annyit fejthetünk ki, hogy a büntető igazságszolgáltatás és a közösség közötti „párbeszéd” leképződhet abban, hogy a bíróság – természetesen az adott büntetési tételkereten belül – milyen büntetést szab ki egy elkövetővel szemben, részben reflektálva ezzel a társadalmi „igényekre”.

A büntetés-kiszabási gyakorlatról talán azért is vélekedhetnek a laikusok kedvezőtlenül, mert nincsenek megfelelő ismereteik annak folyamatáról. Ennek érdekében az első lépcső kell, hogy legyen valamennyi, a kifejtetteknek megfelelő indokolással ellátott ítélet anonimizált módon történő közzététele. Ezen ítéletek esetében kedvező lehet, ha a fentiekben írt szempontok is fajsúlyosabban megjelennek bennük. Kerezi Klára egyik tanulmányában egy, az Egyesült Királyságban lefolytatott közvélemény-kutatás eredményeit részletezi, mely szerint az állampolgárok a büntető igazságszolgáltatás öt funkcióját tartják alapvetőnek. Ezek között az első helyen az szerepel, hogy segítse egy olyan társadalom működését, amelyben az emberek biztonságban érzik magukat (Page, Wake & Ames, 2004; Kerezi, 2006a). Ehhez a biztonságérzethez nagyban hozzájárulhatna az is, ha a büntetés-kiszabás mögötti erkölcsi, morális szempontokat is megismerhetnék az emberek. Ha a büntetőbíró-ságok láttatják azt, hogy elsődlegesen a társadalmi békés egymás mellett élés rendjének megteremtésével foglalkoznak, akkor a közösség garantáltan el is ismeri majd a bíróságok munkáját.

Egyetértünk azzal az állásponttal (Kerezi, 2006a), mely szerint nem csak a tömegkommunikáció felelőssége annak biztosítása, hogy a polgárok ismerjék a valós tényeket. A büntető igazságszolgáltatási szervezeteknek úgyszintén feladata, hogy olyan információkkal lássák el a közvéleményt, melyekből kiderül, a bíróság milyen tényeket értékelt a szankció alkalmazása során, milyen súlyú bűncselekményekkel kapcsolatosan, milyen típusú szankciókat lehet alkalmazni stb. Szükséges, hogy a szakma ereje vagy elszántsága elég átütő legyen ahhoz, hogy a társadalmat a valós helyzetről tájékoztassa, hiszen meggyőződésünk, hogy a büntetés-kiszabási gyakorlattal kapcsolatos ismeretek szélesebb körű terjesztésével is növelni lehet a közvélemény bizalmát a büntető igazságszolgáltatás rendszerében. A bíróságoknak tehát nagyobb felelősséget kell vállalniuk a közvélemény alakításában.¹⁵

Konkrét ügyek kapcsán a társadalmi kritika a legtöbb esetben inkább magának a jogszabálynak a kritikája. Kérdésként merülhet fel, hogy ez akár egy ítéletben megfogalmazható-e, ily módon „alakítva a jogot”, mint a common law rendszerű országokban, ahol a bírák szokásjogi alapon történő ítélezésükkel maguk alakítják a jogot.

Hangsúlyozottan nem magát a jogintézményt kritizálva, hanem inkább a kiszabott szankciók társadalmi megítélése kapcsán nem feltétlenül értékelhető

---

15 Az előítéletek kialakulásának is egyik összetevője a kevés ismeret, amely megakadályozza a jelenségek mélyebb megismerését, és arra kényszeríti az egyént, hogy másoktól átvett sztereotípiákat alkalmazzon (Kovács, 2016).

„szerencsésnek” a másodfokú eljárásban irányadó súlyosítási tilalom sem. Ugyanis ilyen megvilágításba helyezve a kérdéskört: ha a másodfokú tanács túl enyhének találja az elsőfokon kiszabott szankciót vagy annak mértékét, a tilalom folytán azon semmiképpen nem változtathat. Azonban azt meg lehet tenni, hogy ennek a véleményének – értékítélete egyidejű megfogalmazásával – hangot ad a másodfokú határozat indokolásában (az írásbeliben is). Ez egy eltúloztan enyhe elsőfokú szankció esetén „üzenet” lehet akár a sértett felé is. Ezzel szemben, ha a másodfokú tanács a határozatában nem részletezi értékrendjét, úgy azt elzárja a széles körű nyilvánosság elől is. A tanácselnöki feljegyzésben szóvá teheti az elsőfokú bírónak a bünteteskiszabási aggályait, azonban a feljegyzések a közvélemény számára nem nyilvánosak, másrészt pedig csak bízni lehet abban, hogy az elsőfokú eljárásban később alkalmazzák az „intelmeket”. Hozzátesszük, hogy sajnos ettől függetlenül egy adott ügy sértettje nem feltétlenül kap megnyugtató eredményt.

A fentiekkel szemben nyilvánvalóan megfogalmazható az az ellenérv, hogy ilyen másodfokú határozatok folytán az ügyészek több elsőfokú határozatot is megfellebbeznének, azt gondolván, hogy ez feléjük kritika, amiért nem fellebbeznek gyakrabban. Ez talán nem éppen mélyítené el az ügyészséggel mint társszervvel való kapcsolatot, és az eljárások elhúzódását is eredményezheti. Kérdéses, hogy ezek a szempontok vajon felülírják-e a társadalomnak, illetve az ügyfeleknek az igazságérzetét, az azzal kapcsolatos „érdeküket”.

Az ítélkezési tevékenység és a jogalkotás viszonya

A törvényhozás által alkotott jogszabályok mellett – akár látens, akár manifeszt módon – a bírói jogértelmezés során kialakult normák („állandó bírói gyakorlat”, „bírói jog” vagy „bírói kazuisztika”) mindig hatással voltak az írott jogi normák érvényességére, illetőleg érvényesülésére. Tanulságosak azok a múltbeli törekvések, melyek kényszerrel próbálták akadályozni, visszametszeni a bírói hatalom jogot befolyásoló, alakító szerepét. Igen szemléletes a napóleoni Franciaország példája arra, miként fulladt kudarcba annak kötelező előírása, hogy a bíró tevékenysége során kizárólagosan a törvény szövegéhez van kötve. A szabályozás hatására az ítéletek csak a döntés jogszabályi alapját jelölték meg. Így a döntést megalapozó indokolás, jogszabályértelmezés bíróságok által alkalmazott technikája rejtve maradt a szakma és a nyilvánosság előtt. A szabályozással a bírói jogértelmezést nem sikerült megszüntetni, ugyanakkor a határozatokban meg nem jelenő indokolás miatt a társadalomban megrendült a kiszámítható igazságszolgáltatásba vetett hit (Makai & Parádi, 2000).

Virág és Völcssey a polgári perjoggal kapcsolatos tanulmányukban kifejtik, hogy a bíróságok a jogalkotó által írott jogi normák értelmezésekor nem csupán megállapítják annak tartalmát, hanem szükségképpen maguk is konstruálják a jogot (Virág & Völcssey, 2020) (ez a megállapítás pedig véleményünk szerint nyugodt szívvel átültethető a büntető jogalkalmazásra is). E körben hivatkoznak a 38/1993. (VI. 11.) AB határozatra is, melynek értelmében: „*A bírósági jogalkalmazás az adott jogvita eldöntésének keretei között természetesen visel magán olyan jegyeket, melyeken keresztül tevékenysége – különösen a Legfelsőbb Bíróság esetében – a jogalkotás határán járhat. A jogértelmezésre azonban vagy az adott jogvitához kötődően, vagy a tartós jogalkalmazási gyakorlat egységének biztosítására irányulóan, ezek függvényében, ezek által feltételezeten és ezek keretei között kerül sor.*”

Ki kell emelni mindezek mellett azt, hogy a bírói értelmezés és a törvényhozói hatalom legitimációs ereje alapvetően eltér. A jogalkotói normaalkotás legitimitása közvetlen és választáson alapuló, ezáltal a legmagasabb a demokratikus jogállamban. A jogalkotói legitimitás elsődlegessége akkor döntő, ha a társadalmi értékrend egy kérdésben bizonytalan, abban nincs szakmai konszenzus, illetve, amikor a közvetlen és azonnali jogalkotói beavatkozás hatékonyabb a jog területén, mint egy lassabb, kiérlelt bírói gyakorlat kialakulása (Virág & Völcssey, 2020).

Álláspontunk szerint is (egyetértve a Virág–Völcssey szerzőpárossal) a bírói jogértelmezés nem feltétlenül a törvényeknek és a jogalkotónak alávetve működik, továbbá nem állapítható meg egyértelmű hierarchia a legitimációs felhatalmazással kapcsolatos, nem vitatható különbségén túl. A jogalkotás és a jogalkalmazás nem válik szét kirívóan: a gyakorlat szempontjából inkább a jogalkotó és a jogalkalmazó közötti feladatmegosztásról beszélhetünk. A bíróságok szükségképpen a törvényszövegek értelmezésén keresztül normaalkotást is végeznek, melynek során megjelenítenek morális tartalmakat és társadalompolitikai célokat egyaránt (Devlin, 1979; Stephens, 2009).

Minél aktívabb szerepet vállal egy bíró, a határozatában megfogalmazottak annál inkább átlépik a konkrét eset kereteit, és már nemcsak a feleknek szólnak az indokolásban írt gondolatok, hanem a társadalom szélesebb körének, esetleg magának a törvényalkotónak. A határozatok indoklása lehetőséget ad a bírók számára, hogy megfogalmazzák azokat a problémákat, amelyek az ügy kapcsán váltak ismertté, és amelyekre a törvényhozás egyelőre nem alkotott olyan jogi normát, amely megoldást kínálna rá. Ily módon egy adott problémakör szabályozatlan mivoltára hívhatja fel a figyelmet a jogalkalmazó. Tovább lépve azonban az aktivitás fokmérőjén, a bíró a határozatban meg is fogalmazhatja a maga véleményét vagy javaslatát a felmerülő kérdés tekintetében. Kitágítva

tehát a konkrét eset kereteit, a problémát szélesebb társadalmi-jogi közegbe helyezve állást foglalhat valamilyen megoldás mellett. Ez már az aktivitásnak egy igen magas foka, ezt nevezi Canor „bírói politikának”. Politika alatt itt nem a köznapi értelemben vett pártpolitika értendő, hanem a döntésekben tettet öltő közéleti mondanivaló, társadalmi üzenet. A fő kérdés az, vajon a bírói jogalkalmazói tevékenység milyen mértékben hat közre a társadalmi célok és az azok megvalósítását szolgáló eszközök keretrendszerének kialakításában (Kaszás, 2008).

A fentebb említett, a büntetékiszabáshoz kapcsolódó részletesebb indokolás egyebekben hozzájárulhat ahhoz is, hogy a jogalkotó megalapozott döntést hozhasson arról, hogy az általa kevésbé hatékonynak tartott büntetékiszabási gyakorlatot milyen beavatkozási móddal tudja a megfelelő irányba befolyásolni (Ignác, 2020).

Nézetünk szerint azon is érdemes lehet elgondolkodni, vajon a büntetőbíróságok az ítéleteiken keresztül felvállalhatnak-e olyan szerepet, amellyel mintegy igyekeznének „felhívni” a jogalkotó figyelmét arra, ha egy törvényi szabályozás alkalmazása „szükségszerű” elégedetlenséget eredményezhet azáltal, hogy az a társadalmi értékítélettel szemben áll. Másképp megfogalmazva: a büntetőbíróságok az ítéleteikben vagy egyéb módon megfogalmazhatnak-e jogszabálykritikákat?

Ezzel kapcsolatban egy sajátos megvilágításba szeretnénk helyezni a 2020. évben nagy port kavart, K. Gábor, Magyarország egykori perui nagykövetének „pedofil-ügyét”.

Az azóta már – a vádlott és védője által enyhítésért bejelentett fellebbezés visszavonása okán – jogerőre emelkedett elsőfokú határozatot a kiszabott büntetés enyhe volta miatt súlyos kritikákkal illették. Ennek egyik oka az is lehet, hogy talán a bíróság nem kommunikálta kellő súllyal a közvélemény felé (nyilván azért is, mert a közérdeklődés csúcán az ítélet még nem volt jogerős), melyek voltak azok a morális-erkölcsi szempontok, amelyek a büntetés kiszabásához vezettek. Az eset kapcsán megjegyzést érdemel ugyanakkor az is, hogy alapvetően a jogászai hivatás tagjai „megvédték” a bíróságot, mivel az az új büntetőeljárás kódex 504–505. §-ai alkalmazásával a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát elfogadta, és ebből következően törvényesen járt el a szankció mértékének meghatározásakor. A Be. 565. § (2) bekezdése alapján ugyanis nem szabhatott ki hátrányosabb büntetést, mint amelyet az ügyész által az 502. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítvány tartalmazott.

Érdekes lehet a Be. 504. § (3) bekezdését – mely szerint, ha a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának feltételi fennállnak, a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát végzésével elfogadja – megvizsgálni abból

a szempontból, hogy vajon az „elfogadja” kifejezés kötelező rendelkezést ír-e elő a bíró számára. Büntetés kiszabási szempontból firtatva úgy is feltehető a kérdés: amennyiben az ügyész – a bíró megítélése szerint – törvényes, de túlzottan enyhe büntetés kiszabására tesz indítványt, azonban a beismerő nyilatkozat elfogadásának feltételei fennállnak, van-e valamilyen lehetősége a bírónak arra, hogy az ügyész által indítványozottnál súlyosabb, általa „igazságosnak” vélt mértékű szankciót alkalmazhasson?

Az a bíró, aki a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadása feltételeinek – Be. 504. § (2) bekezdés a)-c) pontjai – fennállása ellenére tárgyalásra tűzi az ügyet (például arra hivatkozik, hogy a beismerés mégsem önkéntes¹⁶), önkényesen jár el. Emellett a Be. 565. § (2) bekezdése is egyértelmű választ ad: még a tárgyaláson sem szabható ki súlyosabb büntetés annál, mint amelyet az ügyész az előkészítő ülésen indítványozott.¹⁷

Mindezekkel szemben megfogalmazhatja-e a bíróság (maga a bíró vagy a szervezet képviselőjében valaki), hogy a fenti törvényi szabályozásnak a betartása a társadalom rosszállását válthatja ki?

Szeretnénk párhuzamot vonni az új Be. egyik-másik markáns módosításával, mely alapján a bizonyítás általános szabályai között a 164. § így rendelkezik: „(1) A vád bizonyításához szükséges tények feltárása, az alátámasztásukra szolgáló bizonyítási eszközök rendelkezésre bocsátása, illetve beszerzésének indítványozása a vádlót terheli.

(2) A bíróság a tényállás tisztázása során bizonyítékot indítvány alapján szerez be.

(3) Indítvány hiányában a bíróság bizonyíték beszerzésére és megvizsgálására nem köteles.”

A Kúriának az EBH2019. B.23. számú határozata értelmében a bíróság hivatalból is elrendelhet bizonyítást. A Kúria a Bfv.I.1323/2018/20. számú döntésében foglaltakat elvi határozati formában fenntartva kiemelte, hogy „a bíróság által hivatalból elrendelt bizonyítás a bizonyítás eredményének a terhelt terhére vagy javára esésétől függetlenül is törvényes. Ilyetén megkötést nem tartalmaz a büntetőeljárás törvény, ami egyéb bíránt ellent is mondana annak

---

16 Ráadásul a Be. 504. § (2) bekezdésének b) pontja a beismerés önkéntessége mellett a vádlott beszámítási képességének vizsgálatát is előírja. Ezen képesség vizsgálata pedig mindenképp szakértői bizonyítást kíván meg (tárgyaláson).

17 Abban az esetben lenne lehetőség súlyosabb büntetés kiszabására, ha a bíróban kétely merül fel arra vonatkozóan, hogy a vádlott ugyan a vádirati minősítés szerint tesz beismerő nyilatkozatot, azonban ezen minősítés az iratok tartalma alapján helytelen (más bűncselekményt ismer be, mint amelyet az eljárás ügyiratai alátámaszthatnak), és ennek okán a tárgyaláson bizonyítást kell felvenni, melynek eredményeként megváltozik a minősítés – például halált okozó testi sértés kapcsán tesz beismerő nyilatkozatot, de a bizonyítás alapján emberölést kell megállapítani.

a törvényi parancsnak, hogy a bíróságnak (is) valóságghű tényállásra kell alapoznia a döntését. Továbbá a bíróság által hivatalból elrendelt bizonyítás osztja az indítványra elrendelt bizonyítás sorsát, hiszen abban teljességgel meg egyeznek, hogy a bizonyításnak általában nincs előre kiszámítható eredménye.”¹⁸

A Be. 164. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt a Nyíregyházi Törvényszék tanácsa kezdeményezett alkotmánybírói eljárást. Az ennek tárgyában meghozott, 20/2020. (VIII. 4.) AB határozathoz fűzött különvéleményében markáns álláspontot fogalmazott meg Pokol Béla alkotmánybíró: „A többségi határozat indokolása végigvezeti a hazai büntetőeljárás szabályozást 1973-tól indulóan napjainkig a bírói aktív bizonyítási tevékenység visszaszorulása tekintetében, párhuzamosan azzal, hogy a szabályozásváltozás ezt a vádlói tevékenység területére utalva a bíróságnak egyre inkább már csak a prezentált bizonyítás értékelését hagyta meg. [...] Épp a bizonyításértékelés semlegessége és a bíróság pártatlanságának szélesebb terjedelme miatt megítélésem szerint az Alkotmánybíróságnak ezt a törvényi szintű változást pozitívan kell értékelni, lévén a mi feladatunk e téren alapvetően a pártatlan bíráskodás alkotmányos védelmét célozza az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján. Ám az aktív bizonyítási tevékenységnek ezen általános visszaszorulása közben az a szabályozás, mely törvénynek megfelelőnek ismeri el azt is, hogy a prezentált bizonyítékok mellett a bíró hivatalból már nem kezdeményez további bizonyítást, de ugyanúgy azt is, ha némelyik bíró mégis kezdeményez ilyet saját maga is indítvány nélkül, felveti a zsinórmértékű egységes bíráskodás eltűnésének veszélyét. Mivel pedig a szelektíven lehetséges pástra lépésnek vagy ettől eltekintésnek sok eltérő motivációja lehet az egyes bíróknál és bíróságoknál, így ez a nyitva hagyó szabályozás a támadott törvényhely, a Be. 164 § (3) bekezdése révén alaptörvényi aggályokat erősít meg számomra a bírói pártatlanság védelme szempontjából. Ebből következően én inkább hajlottam az indítványnak helyt adásra, és megsemmisítettem volna a támadott törvényhelyet, vagy egy alkotmányos követelménnyel olyan alkotmánykonform értelmezést írtam volna elő a bíróságok számára, mely a hivatalból való bizonyításkiegszítést kizárja a lehetőségeik közül.”¹⁹

Tehát dönthet úgy is a bíróság, hogy amennyiben az ügyész által előterjesztett bizonyítás nem eredményezi a büntetőjogi felelősség megnyugtató megállapíthatóságát, úgy felmentésről határoz, de úgy is (ezzel itt megteremtve annak a lehetőségét, hogy „kiküszöbölje az ügyészi hibát”), hogy hivatalból rendel el bizonyítást a valóságghű, „igazságos” tényállás megállapítása érdekében – aminek akár már elítélés is lehet az eredménye.

18 20/2020. (VIII. 4.) AB határozat [56] bekezdés.

19 20/2020. (VIII. 4.) AB határozat [109]–[110] bekezdés.

Visszatérve az előkészítő ülésen tett beismerő nyilatkozat elfogadása után kiszabandó büntetéshez: lehet-e abban a helyzetben a bíróság, hogy az ügyésznek a büntetés – törvényes, de a bíró megítélése szerint nem igazságos – mértékére tett indítványa „hibáját kiküszöbölve”, a beismerő nyilatkozat elfogadása feltételeinek fennállása ellenére valamilyen módon kikerülje a mértékes indítvány miatti kötöttséget?

A fentebb kifejtettek szerint erre nincs lehetőség, de még ha lenne is, akkor is felvetődhet ellenérvként, hogy a bíróságnak igazodnia kell az ügyészi indítványhoz, hiszen miért akarna súlyosabb büntetést kiszabni a bíróság, ha az ügyész feladata az állam büntető igényének érvényesítése (és nem a bíróságé)? Ezzel kapcsolatban azonban figyelembe kell venni azt is, hogy a bíróságoknak pedig az Alaptörvényben meghatározott feladata az igazságszolgáltatás, ezáltal áttételesen a társadalmi közérkölc, közmegegyezés védelme és kifejezése.

Az ügyész tehát a jelenleg hatályos szabályozás alapján döntően uralhatja a kiszabandó büntetés mértékét. Érdekes, hogy éppen a bünteteskiszabásnál – ahol „kicsúcsosodik” a büntetőeljárás – eltérést meg nem engedve van kötve a bíróság az ügyészi indítványhoz (ellentétben a bizonyítási eljárás menetének alakításával). Ez egyfelől a bírák részéről kíván szemléletváltást, másfelől viszont az ügyészi jogkörbe tartozó bünteteskiszabási indítványhoz való kötöttség miatti esetleges támadások kapcsán a bíróságoknak nagyobb feladatot kell vállalnia a közvélemény hiteles tájékoztatásában.

A „mértékes” ügyészi indítvány jogintézménye valóban csak akkor érheti el a jogalkotó által kívánt célját (az eljárások gyorsítása), ha valóban beismerésre ösztönzi a tényleges elkövetőket. Ez pedig csak akkor valósulhat meg, ha az előkészítő ülésen kiszabott joghátrány elmarad a tárgyaláson kiszabott büntetéstől (Polt, 2018). Mindazonáltal nem állítható megalapozottan, hogy ez a társadalom értékítéletével összeegyeztethető.

Összességében a bünteteskiszabás kapcsán mégis úgy véljük, hogy a törvényhozó a büntetés kiszabása terén alapvetően „elég” nagy önállóságot, szélesebb mérlegelési lehetőséget biztosít a büntetőbíróságok mint jogalkalmazók számára ahhoz, hogy ítéleteik értékközvetítése által a jelenleginél jobban alakítsák a jogot, illetőleg felhívják a jogalkotó figyelmét bizonyos ütközési pontokra a társadalmi értékítélet és a jogszabályok között.

Szabó Péter a büntetés célját így fogalmazza meg: „A büntetést a hatalomgyakorlás egyik eszközének is tekinthetjük, amelyben ugyanakkor tetten érhetjük a társadalom erkölcsi ítéletének kifejeződését is.” (URL1). A modern társadalmak pszichológiai bázisait azoknak a módszereknek az érvényesíthetősége garantálja, amelyekben a viselkedési értékrendet a kor alapvető közösségi értékei és érdekei határozzák meg, és ezek testesülnek meg a mindenkori jogalkalmazásban (Bolgár, 2019).

A büntetés-kiszabással kapcsolatos elmélkedés azért nem pusztán moralizálás, mert itt emberi sorsokról van szó, még hozzá olyanokról, akik, ha nem is követnek el majd súlyos bűncselekményeket, predesztináltak lehetnek arra, hogy ne tartásuk magukra nézve kötelezőnek a társadalmi normák elfogadását (Bolgár, 2019).

Ítélezéskén kívüli tevékenység és tényezők: legfőképpen a nyilvánosság tájékoztatása és a kapcsolattartás

A bírósági imázsépítéshez már jelenleg is számos eszköz áll rendelkezésre. Közülük kiemelendő a Nyitott Bíróság Program, valamint nem mellékes a bíróságok jelenléte a közösségi médiában sem.

Mindezek mellett érdemes lehet erőfeszítéseket tenni annak érdekében, hogy a bíróság a „legjobb munkahely versenyben” is előkelő helyezésre törekedjen, hiszen hajlamos mindenki azt gondolni, hogy a híresen jó munkahelyeknek az ügyfélszolgálati színvonala is kiváló, ezzel pedig növelhető a megelőlegezett bizalom az adott szervezettel szemben.

A legfontosabbnak azonban a nyilvánosság – közönség érdeklődéséhez igazodó – tájékoztatását és a nyilvánossággal való elmélyültebb viszony kialakítását tartjuk.²⁰

A döntéshozatali folyamatok transzparenciájának megteremtésével demonstrálni kell az eredmények semleges, tisztességes és politikai indokoktól mentes létrejöttét, kifejezésre juttatva egyúttal azt, hogy mi zajlik a társadalom és a bíróság kollektív interakciójában, ezzel a közvélemény-formálásban markáns szerepet vállalva (Vári, 2019).

A bíróságok közfeladata jó okot szolgáltat arra, hogy azok kihasználják a média olyan funkcióit, mint például:

- tájékoztatás, informálás;
- közreműködés a politikai hatalom kontrolljában;
- a hatalom gyakorlóit által meghozott döntések nyilvánosságra hozatala;
- a politikai és állami intézmények információinak eljuttatása a társadalom széles rétegeihez;
- értékek, normák és viselkedésminták közvetítése;
- oktatás, ismeretterjesztés;
- a kultúra megőrzése, fejlesztése, ápolása (Kriskó, 2014).

---

20 Kiemelhető, hogy az egyének a szervezeteket a hitelesség, a képességek, a jóindulat és az integritás mentén minősítik, kisebb részt közvetlen, nagyobb részt médián keresztül szerzett információk alapján (Szabó, 2014).

A nyilvánosság meggyőzését a társadalmi értékítélet fogalmából kiindulva kell megtenni, egyidejűleg feltéve a kérdést: van-e jelenleg állampolgári hozzáférhetőséggel bíró keretrendszer a „rossz” működési effektusok visszajelzésére?

Összegzés

A bíróságokkal szembeni közbizalom mind magának a bíróságnak, mind pedig az állampolgároknak alapvető érdekük, azonban ennek elmélyítéséhez a bírói szervezetnek is erőfeszítéseket kell tennie. Ahogyan azt tanulmányunk elején leszögeztük, a teljes társadalomnak való megfelelés nyilvánvalóan elérhetetlen idea marad, azonban lehetőség szerint mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy a bíróságok reflektáljanak a társadalmi viszonyok és szükségletek alakulására. A büntető ítélkezés mint a társadalom rendjének biztosításához szükséges szolgáltatás, nem nélkülözheti a társadalmi elfogadottságot.

Hangsúlyozni kell azonban, hogy ehhez nélkülözhetetlen a közösség kialakult erkölcsi „eszményeinek” érvényre juttatása, olykor akár annak árán is, hogy az eljáró bíró erkölcsi értékrendjének és életbölcességének a megjelenítése révén elrugaszkodik – törvényes keretek között – a korábban kialakult egységes gyakorlattól.

Álláspontunk szerint mindezek mellett előfordulhatnak olyan egyedi esetek is, amikor élesebb megfogalmazást igényel az, hogy a társadalmi kritika inkább magának a jogszabálynak a kritikája. Elegendő, ha arra gondolunk, hogy a bíróságok szükségszerűen társadalompolitikai célokat is megjelenítenek. Ebből következően pedig elkerülhetetlen, hogy a bíróságok olykor akár magukban az ítéletekben, akár a szervezeti kommunikáción keresztül igyekezzenek felhívni a jogalkotó figyelmét arra, ha egy jogszabályi rendelkezés szembehelyezkedik a társadalmi értékítélettel, ezáltal alkalmazása szükségszerűen társadalmi elégedetlenséget eredményezhet. Az ítélkezési tevékenység keretein túl tehát erőteljesebb szerepet indokolt felvállalni a nyilvánosság hiteles tájékoztatásában, akár azzal a céllal is, hogy megerősítésre kerüljenek a társadalom tagjai által elfogadott értékek, normák és viselkedésminták.

Az értékítéletet befolyásoló tényezők körében jelentős hangsúlyt helyeztünk a „fogyasztók” (ügyfelek és a közvélemény) tájékoztatására, melynek fő eszközeként az ítélet közzétételét is megjelöltük, ennek kapcsán az indokolás elsődleges szerepet kap. A nyilvánosság bírói tájékoztatása azonban álláspontunk szerint nem elégséges a tekintély védelméhez, és ehhez a jogszabályok is csak részben nyújtanak segítséget. A bíróságok tekintélyét egyéb tényezők is befolyásolják, hiszen a közvéleményt is számos erő befolyásolja (például az

ügyészek, politikusok nyilatkozatai, valamint a legszélesebb nyilvánossághoz eljutó médiamegjelentések, „szakértői” nyilatkozatok, közösségi média hatása). Ezek az erők kölcsönhatásban állnak egymással, rendszert képeznek.

Felhasznált irodalom

- Assmann, J. (2006). *Religion and cultural memory: Ten studies*. Stanford University Press.
- Bárczi G. & Országh L. (Főszerk.) (1959–1962). *A Magyar Nyelv Értelmező Szótára I-VII*. Akadémiai Kiadó.
- Barna L., Juhász D. & Márok S. (2018). Milyen a jó bíró? *Miskolci Jogi Szemle*, 13(1), 84–98.
- Baumgarten I. (1904). *A büntetés kimérésének reformjáról*. Franklin-Társulat.
- Bencze M. (2018). Bírói konformizmus – ítélkezési populizmus az autoriter politikai rendszerek szolgálatában? In Menyhárd A. & Varga I. (Szerk.), *350 éves az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara*, I. kötet (pp. 616–638). ELTE Eötvös Kiadó.
- Bencze M., Ficsor K. & Kovács Á. (2015). Útkeresés az igazságszolgáltatás minőségéről. *Jogtudományi Közlöny*, 70(9), 443–448.
- Bencze M. & Kovács Á. (2018). „Nem foghat helyt.” Az Alkotmánybíróság az indokolási kötelezettség teljesítéséről. *MTA Law Working Papers*, (10), 1–25.
- Bérces V. (2010). A magyar büntetési rendszer reformjával kapcsolatos jogalkotási kérdések. *Iustum Aequum Salutare*, 6(2), 83–99.
- Blutman L. (2001). A bírósági határozatok közzététele és az Alkotmány. *Jura*, 7(2), 80–96.
- Bolgár J. (2019). A büntetés alakváltozásai a társadalmi érdekmotivációk tükrében. *Belügyi Szemle*, 67(9), 7–22. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.9.1>
- Bócz E. (2011a). A bírászkodás tekintélye és a jogpolitika. *Magyar Jog*, 58(8), 449–458.
- Bócz E. (2011b). Vádfunkció, közvád, ügyész. *Állam- és Jogtudomány*, 52(1), 3–29.
- Boda, Z. (2020). A büntetőbíráskodás tekintélye, annak védelme, a társadalmi értékítélet és ezek összefüggései. In *Mailáth György tudományos pályázat 2020. Díjazott dolgozatok* (pp. 708–758). Országos Bírósági Hivatal. https://birosag.hu/sites/default/files/2021-10/mailath_2020_nyertes_dolgozatok.pdf
- Canor, I. (1998). *The limits of judicial discretion in the European Court of Justice*. Nomos Verlagengesellschaft.
- Cohen-Eliya, M. & Porat, I. (2011). Proportionality and the culture of justification. *American Journal of Comparative Law*, 59(2), 463–490. <https://doi.org/10.5131/AJCL.2010.0018>
- Devlin, P. (1979). *The judge*. Oxford University Press.
- Elliott, M. (2011). Has the common law duty to give reasons come of age yet? *Public Law*, (1), 56–74. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2041362>
- Engel, C. (2004). The impact of representation norms on the quality of judicial decisions. *Preprints of the Max Planck Institute for Research on Collective Goods*, (13), 1–46. <https://doi.org/10.2139/ssrn.617821>

- Fázsi L. (2013). A tekintély szerepe napjaink büntető ítélkezésében. *Jogtudományi Közlöny*, 68(11), 541–552.
- Földvári J. (1970). *A büntetés tana*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Gócza Á. (2018). Egységes-e a büntetés kiszabás emberöléses ügyekben? – A magyar táblabíróóságok büntetés kiszabási gyakorlatának összehasonlító vizsgálata. *Állam- és Jogtudomány*, 59(1), 3–31.
- Habermas, J. (1996). *Between facts and norms. Contributions to a discourse theory of law and democracy*. The MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/1564.001.0001>
- Hardin, R. (2002). Bizalom. *Szociológiai Figyelő*, 2/6(1-2), 5–25.
- Ignác Gy. (2020). A büntetés kiszabási gyakorlatra irányuló empirikus kutatások elmélete és módszertana. *MTA Law Working Papers*, (1), 1–14.
- Jakab A. (2010). Ki a jó jogász, avagy tényleg jó bíró volt-e Magnaud? *Jogesetek Magyarázata*, 1(1), 83–93.
- Kajtár I. & Herger Csabáné (2014). *Egyetemes állam- és jogtörténet*. Dialóg Campus Kiadó.
- Kaszás Á. (2008). A bírói mérlegelés kérdései egy monográfia tükrében. *Iustum Aequum Salutare*, 4(1), 157–177.
- Kearns, E. (1995). Order, interaction, authority: ways of looking at Greek religion, In Powell, A. (Ed.), *The Greek world* (pp. 511–529). Routledge.
- Kerecsi K. (2006a). A közvélemény és a szakemberek a helyreállító igazságszolgáltatásról. *Büntetőjogi kodifikáció*, 62(2), 3–20.
- Kerecsi K. (2006b). Vélemények a bűnről és a büntetésről – egy lakossági attitűdvizsgálat tapasztalata, In Irk F. (Szerk.), *Kriminológiai tanulmányok 43.* (pp 203–240). Országos Kriminológiai Intézet.
- Kovács G. (2016). A szervezeti és vezetői kommunikáció sajátosságai a rendészeti szerveknél. *Hadtudományi Szemle*, 9(1), 381–394.
- Krisko E. (2014). *Szervezeti kommunikáció. Online vezetői tréning*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Vezető- és Továbbképzési Intézet.
- Kúria (2018). *Összefoglaló vélemény: Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései*. Kúria Büntető-Közigazgatási-Munkaügyi és Polgári Kollégiumai. Joggyakorlat-Elemző Csoport.
- Makai A. & Parádi Á. (2000). Büntetőbírói jogértelmezés Magyarországon a '90-es években. *Jogelméleti Szemle*, (3). <http://jesz.ajk.elte.hu/makai3.html>
- Menyhárd A. (2017). Szöveg, jog, értelmezés. In Chronowski N., Pozsár-Szentmiklós Z., Smuk P. & Szabó Zs. (Szerk.), *A szabadságszerető embernek. Liber Amicorum István Kukorelli* (pp. 299–309). Gondolat Kiadó. <https://doi.org/10.4324/9780429297069-5>
- Menyhárd, A. (2020). Text, values, and interpretation: The role of judges and legislative power in private law. In Belov, M. (Ed.), *Courts, politics, and constitutional law* (pp. 69–83). Routledge.
- Miskolczi B. (2015). Az igazság – igazságosság megjelenése a szabályozási elvekben. *Ügyvédvilág*, (6), 22–25.
- Miskolczi B. P. (2015). Az erkölcs és a jog szoros kapcsolata, *Polgári Szemle*, 11(4-6).
- Nagy L. (1974). *Ítélet a büntetőperben*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.

- Oldfather, C. M. (2015). Of judges, law, and the river: Tacit knowledge and the judicial role. *Journal of Dispute Resolution*, (15), 155–166.
- Page, B. R., Wake, R. & Ames, A. (2004). *Public confidence in the criminal justice system*. Home Office Findings No. 221.
- Pápai-Tarr Á. (2017). Gondolatok a büntetékiszabás néhány elméleti és gyakorlati kérdéséről. *Pro Futuro*, 7(1), 11–25. <https://doi.org/10.26521/Profuturo/2017/1/4745>
- Patyi A. & Varga Zs. A. (2012). *Általános közigazgatási jog (az Alaptörvény rendszerében)*. Dialóg Campus Kiadó.
- Pokol B. (2011). Jogászság és jogrendszer, *Jogelméleti Szemle*, (4). <http://jesz.ajk.elte.hu/pokol48.html>
- Polt P. (2018). A büntetőeljárás törvény újításának várható hatásai, *Belügyi Szemle*, 66(9), 29–38. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2018.9.2>
- Rendeki S. (1976). *A büntetés kiszabása, enyhítő és súlyosító körülmények*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- Simon A. (2020). A bírói meggyőződés szerepének alakulása a hatályon kívül helyezés megváltozott szabályainak fényében. *Büntetőjogi Szemle*, (1), 108–112.
- Stanko, E. A. & Bradford, B. (2009). Beyond measuring ‘how good a job’ police are doing: The MPS model of confidence in policing. *Policing*, 3(4), 322–330. <https://doi.org/10.1093/police/pap047>
- Stephens, C. (2009). *The jurisprudence of Lord Denning: A study in legal history, Vol. I, Fiat Justitia: Lord Denning and the Common Law*. Cambridge Scholars Publishing.
- Szabó I. L. (2014). Az intézményi, szervezeti bizalom helyzete Magyarországon 2014 elején. *Nemzet és Biztonság: biztonságpolitikai szemle*, 7(3), 119–141.
- Szendrói A. (2014). Az igazság felfogásai a büntető eljárásjogi rendszerekben. *Büntetőjogi Szemle*, (1), 37–42.
- Tahyné Kovács Á. (2018). A magyar bírák etikai előírásainak változásai 1993-tól. *Iustum Aequum Salutare*, 2018, (3), 67–86.
- Tóth G. A. (2010). Herbert L. A. Hart és a bíró morális felelőssége. *Világosság*, 51(Tavaszi), 67–84.
- Varga Á. (2015). Igazságosság kontra Igazság? Gondolatok a jobbiztonság, az igazságosság és a tisztességes eljárás kapcsolatáról. *Iustum Aequum Salutare*, 11(3), 131–139.
- Vári V. (2019). A rendőrség hatékonyságmérése a nemzetközi szakirodalomban – különös tekintettel a bizalom és a legitimitás működés jelentőségére. *Belügyi Szemle*, 67(6), 7–29. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2019.6.1>
- Virág Cs. & Völcssey B. (2020). A korlátozott precedensrendszer és a polgári perjog kapcsolata. *Magyar Jog*, 67(3), 125–135.
- Waluchow, W. J. (2007). *A common law theory of judicial review: The living tree*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511498893>
- Weigend, T. (2011). Should we search for the truth, and who should do it? *North Carolina Journal of International Law and Commercial Regulation*, 36(2), 389–415.

- Zlinszky J. (1998). *Keresztény erkölcs és jogászai etika*. Szent István Társulat.
- Zlinszky J. (2007). *Közéleti és jogászai etika a gyakorlatban*. Szent István Társulat.
- Zsiros B. (2018). Valóságos-e, ami igazságos? – Gondolatok a perbeli egyezségkötés új Be.-ben szabályozott intézményéről. *Büntetőjogi Szemle*, (1), 93–96.

A cikkben található online hivatkozás

URL1: *A büntetés, annak célja, jogalapja*. <https://www.jogiforum.hu/publikacio/2003/06/20/a-buntetes-annak-celja-jogalapja/>

Alkalmazott jogszabályok

- 38/1993. (VI. 11.) AB határozat
- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.)
- EBH2019. B.23.
- Kúria Bfv.I.1323/2018/20.
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Boda Z. & Bagossy M. (2022). A büntetőbíráskodás tekintélyének védelme és a társadalmi értékítélet összefüggései. *Belügyi Szemle*, 70(7), 1369–1394. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2022.7.2>